

ANKARA BÜYÜK ŞEHİR BELEDİYESİNE BAĞLI İLÇELERDEKİ VE AYAŞ İLÇESİNDEKİ 2001 YILINDAKİ ÖLÜM KAYITLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Hüsniye AYDIN*

ÖZET

Bu çalışmada, 2001 yılında Ankara Büyükşehir belediyesine bağlı ilçelerdeki ölümlere ilişkin belediye kayıtları ve Ankara İl Sağlık Müdürlüğü kayıtları karşılaştırılarak eşleştirilmiştir. Ayrıca 2001 yılı Temmuz ayındaki ölümlere ilişkin kayıtlar (Devlet İstatistik Enstitüsü, İl Sağlık Müdürlüğü ve Ankara Büyükşehir Belediyesine bağlı ilçe belediyeler) karşılaştırılarak eşleştirilmiştir. Ayaş ilçesi için 2001 yılı ölüm veri kaynakları; köy muhtarları, sağlık ocakları, Ayaş Devlet Hast., Ayaş Nüfus Müdürlüğü ve Ankara Büyükşehir Belediyesine bağlı belediyelerde ölmüş ve Ayaş ilçesine nakil edilmiş ölümler, eşleştirilerek ölüm bildirimlerindeki eksiklikler tespit edilmiştir.

Ankara Büyükşehir Belediyesi ölüm kayıtları eşleştirildiğinde ölü gömme izin formunu dolduran kurumların %6,21 Ankara İl Sağlık Müdürlüğüne formları ilemediği ve Ankara Büyükşehir Belediyesi (ABB) sınırlarında ölmüş ancak belediyelerce nakil edilmeden, ABB sınırları dışına çıkarılan ölümler %5,73 olduğu belirlenmiştir. 2001 yılı Temmuz ayındaki ölümlerin %11.8 'inin DİE ne ulaştırılmadığı saptanmıştır.

Ayaş ilçesi köy ölümü olarak tespit edilen ölümlerin % 37,16 sı Nüfus Müdürlüğü kayıtlarında bulunamamıştır. Ayaş merkez ve belde belediyelerinde tespit edilen ölümlerin % 25,77'si Nüfus Müdürlüğüne bildirilmediği saptanmıştır. Ayaş ilçesinden, İl Sağlık Müdürlüğü ve Devlet İstatistik Enstitüsüne bildirilen ölümlerin de eksik bildirildiği saptanmıştır.

Ölümlere ilişkin bildirimlerin eksik olduğu saptanmıştır. Ölüm kayıt sisteminin ve veri akış sisteminin oluşturulması gereklidir.

Anahtar Kelimeler : Belediye Kayıtları, MERNİS, Ölüm İstatistikleri, Ölüm Kayıtları, Köy Muhtarı Kayıtları.

1. GİRİŞ

Türkiye'de, ölüm olaylarının tatmin edici bir düzeyde kayıt edilmemesi sorunların başında yer almaktadır. Bunun sonucunda sağlıklı ölüm istatistikleri derlenememekte, ölüm düzeyi değişme eğilimleri, yapısal özellikleri ve bu gibi konularda güvenilir resmi ve bilimsel bilgi elde edilmemektedir (1,2,3,4).

* Devlet İstatistik Enstitüsü, Necatibey Cad., No: 114, 06100 Ankara, Türkiye

Genel sağlık hizmetlerinin planlanmasında klinikte bireysel teşhis ve tedavi etkinliklerinin iyileştirilmesinde ve ülke, bölge yada hastanede sunulan sağlık hizmetlerinin kalitesinin ölçümünde en çok yararlanılan istatistikler ölüm istatistikleridir. Ülkemizde ölümlerin tüm ülkeyi kapsar bir biçimde ve düzenli olarak kayıt edildiği bir kayıt sisteminin olmaması nedeniyle il ve ilçe merkezlerinde olan ölümleri incelememize yarayan tek kaynak Devlet İstatistik Enstitüsü'nün (DİE) Ölüm İstatistikleri, İl ve İlçe Merkezlerinde isimli yayınıdır. Ancak bu kaynağında gerek sayısal gerek niteliksel olarak yetersiz olduğu belirtilmiştir(4,5).

Vazgeçilmez bir bilgi kaynağı olan ölüm istatistiklerinden beklenen yararın sağlanabilmesi için ölümlerle ilgili kayıtların, sayısal ve nitelik yönünden yeterli olması gereklidir(1,3,5).

1.1 Ülkemizdeki Ölüm Bilgileri ile İlgili Kurumlar ve Kayıtları

Ölüm kayıtlarını farklı amaçlarla tutan dört kurum bulunmaktadır; bunlar; İçişleri Bakanlığı Nüfus Vatandaşlık İşleri, Belediyeler, Sağlık Bakanlığı ve Devlet İstatistik Enstitüsü'dür.

1.1.1 İçişleri Bakanlığı Nüfus Vatandaşlık İşleri Kayıtları

Ülkemizde nüfus kayıtlarını tutma, nüfus istatistiklerini derleme görevleri 1930 yılında İçişleri Bakanlığına bağlı olarak kurulan Nüfus İşleri Genel Müdürlüğüne verilmiştir (1,2,6,7).

Nüfus İşleri Genel Müdürlüğüne bağlı olarak her ilde Nüfus Müdürlükleri ve her ilçede nüfus memurlukları vardır. Bu kuruluşlar nüfus kayıtlarını yapmak, saklamak ve değişiklikleri izlemekle sorumludur. Kısaca MERNİS olarak anılan "Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi" nüfus kayıtlarının bilgisayar ile tutulmasına ve nüfus hizmetlerinin sağlanmasına yönelik bir projedir (7).

Nüfus Kanununun 35'inci maddesinde köylerde vuku bulan ölüm olaylarını köy muhtarları nüfus idaresine bildirmekle ödevlidirler. Şehir, kasaba ve sağlık kuruluşu bulunan yerlerde ölü gömme iznine ilişkin işlemler yürütülürken üç nüsha da MERNİS ölüm tutanağı düzenlenerek, 10 gün içinde ölünün nüfus cüzdanı ile birlikte mahalli nüfus idarelerine gönderilmektedir(7).

1.1.2 Belediye Kayıtları

1580 sayılı belediye kanununun 15-5 sayılı maddesine göre belediyeler: Ölenleri muayene etmek ve gömülmesine ruhsat vermek ve belediyelerce gösterilen mezarlıktan başka yerlere ölü gömdürmemek, ücretli,ücretsiz olan cenazeleri fenni şartlar dairesinde teçhiz, tekfin ve nakletmek, gömmek ve belediye mezarlıkları ve fenni cenaze yıkama yerleri tesis ve idare etmek ve hayvan ölümlerini yaktırmak veya gömdürmekle yükümlüdürler (8,9,10).

1593 Sayılı Umumi Hıfzısıhha Kanununa göre madde 220 de belirtildiği üzere her belediyenin ve belediye olmayan yerlerde defin ruhsatı verenlerin nezdinde ölümün kayıt ve zabtına ait bir defter bulundurulması ve bu deftere ölenin adı, adresi, ölüm

tarih, ve biliniyorsa ölüm nedeni ve defin ruhsatını verenin isminin kayıt edilmesi gerekmektedir (8,9,10).

Ankara Büyük Şehir Belediyesine bağlı ilçe belediyelerinde, ölü gömme izin kağıdı ile defin işlemlerine başlanmaktadır. Eğer ölü şehir mezarlığına defin edilecekse, 3 nüsha ölüm beyan formu, 2 nüsha şehir mezarlığına gömülecek ölümler için alınacak paraya ait irsaliye ve beton mezarın sözleşme senedine ait form doldurulur ve defin işlemi gerçekleştirilir. Eğer ölü şehir mezarlığı dışında gömülecekse ölüm beyan formu ile 1 nüsha nakil isteği dilekçesi ve 2 nüsha nakil formu doldurularak ölünün nakli sağlanmaktadır. Belediyelerde işlem gören her ölüm için doldurulan ölüm beyan formları aynı zamanda belediyelerce tutulan defin kayıt defterine işlenmektedir.

1.1.3 Sağlık Bakanlığı Kayıtları

Umumi Hıfzısıhha Kanunu Madde 217 ye göre, eğer ölüm hastanede gerçekleşmişse bunlara ait ölüm istatistik formu ilgili hastanede düzenlenmektedir (8). Hastaneler, sağlık ocakları ve belediye tabiplikleri tarafından tespit edilen ölümlere ait, beyan formlarının istatistik kısmı bağlı bulunulan İl Sağlık Müdürlüğüne iletilmektedir. İl Sağlık Müdürlüklerinde Temel Sağlık İstatistik Modülü (TSİM) kapsamında *Ölüm İstatistik Formları* değerlendirilerek, Sağlık Bakanlığına online olarak iletilmektedir(11,12).

1.1.4 Devlet İstatistik Enstitüsü Kayıtları

Devlet İstatistik Enstitüsü, Türkiye'nin istatistik alt yapısından sorumlu olan kuruluştur. Ölüm olayları ile ilgili istatistiki bilgiler, 1931 yılından itibaren derlenmiş ve 1949 yılı sonuna kadar nüfusu en fazla olan 25 il merkezi, 1950-57 yılları arasında bütün il merkezleri, 1 Mart 1957 tarihinden itibaren de bütün il ve ilçe merkezleri kapsam içine alınmıştır. 1 Ocak 1982 tarihinden itibaren tüm bucak ve köylerde meydana gelen ölüm istatistiklerinin derlenmesine başlanmıştır. Bucak ve köylerden derlenen ölüm istatistiklerinin çok eksik ve sağlıksız olduğu için yeni kaynak araştırması yapıncaya kadar 1 Ocak 1986 tarihinde son verilmiştir(2).

Ülkemizde il ve ilçe merkezlerinde olan ölümleri incelememize yarayan tek kaynak DİE'nün Ölüm İstatistikleri, İl ve İlçe Merkezlerinde isimli yayınıdır. İl ve ilçe merkezlerinde olan ölümler için sağlık kurumlarınca verilen Ölü Gömme İzin Kağıdının bir parçası olan ve Ölüm İstatistik Formu diye adlandırılan form sağlık müdürlükleri ve sağlık ocakları kanalıyla DİE'ne gönderilmekte ve bu veriler Ölüm İstatistikleri, İl ve İlçe Merkezlerinde ismiyle her yıl yayınlanmaktadır. Bu nedenle ülkemizde her yıl il ve ilçe merkezlerinde olan ölümleri incelemek için başvurabilecek tek kaynak bu yayındır(1,2,3,4,5). Ancak bu kaynağında gerek sayısal gerek niteliksel olarak yetersiz olduğu belirtilmiştir(4,5).

Adı geçen yayının ön sözünün üçüncü paragrafında şöyle yazılmaktadır " ..... Kanun gereği ölen kişiler "Ölü Gömme İzin Kağıdı" nın alınması mecburiyeti olduğu halde pek çok ilde ve özellikle ilçe merkezlerinde bu konu ihmal edilmektedir. Bu nedenle hesaplanan ölüm oranı araştırmacıların hesapladığı ölüm oranından daha küçük olduğu bildirilmiştir (3,13).

2.1 Amaç

Bu çalışmada il ve ilçe merkezlerinden bildirilen ölümlerdeki veri kaybının belirlenmesi için defin işlemlerinden sorumlu olan belediyelerin kayıtları ile İl Sağlık Müdürlüğü Kayıtları ve DİE'nün kayıtları eşleştirilmiştir. Ayrıca, Ayaş ilçesinden derlenen ölüm bildirimleri ile ölüm bildiriminde bulunanlar arasındaki farklılıklar araştırılmıştır.

2. VERİ VE YÖNTEM

Bu çalışmada, Ankara Büyükşehir Belediyesine bağlı ilçelerdeki ölümler için üç temel veri kaynağı kullanılmıştır. 2001 yılında, Ankara Büyükşehir Belediyesine bağlı ilçelerdeki (Altındağ, Çankaya, Etimesgut, Gölbaşı, Mamak, Yenimahalle, Sincan) ölümleri ile ilgili veri derleme çalışmaları: Belediye kayıtlarından, Ankara İl Sağlık Müdürlüğü kayıtlarından ve DİE kayıtlarından yapılmıştır. Ayaş ilçesi için 2001 yılı ölüm veri kaynakları köy muhtarları, sağlık ocakları, Ayaş Devlet Hast., Ayaş Nüfus Müdürlüğü ve Ankara Büyükşehir Belediyesine bağlı belediyelerde ölmüş ve Ayaş ilçesine nakil alan ölüm bildirimleridir.

2.1 Ankara Büyükşehir Belediyesine Bağlı İlçe Belediyelerden Derlenen Ölümler

Ankara Büyükşehir Belediyesine bağlı olan ilçe belediyelerden (Altındağ, Çankaya, Etimesgut, Gölbaşı, Mamak, Keçiören, Yenimahalle ve Sincan) her ay sonunda belediyelerde işlem gören ve her bir ölüm için doldurulan Ölüm Beyan Formları alınarak veri giriş işlemleri yapılmıştır. Belediye kayıtlarının içeriğinde; kayıt sıra no, cinsiyet, adı, soyadı, yaşı, medeni durumu, ölüm tarihi, ölümü tespit eden kurum, nüfusa bağlı olduğu yer, ölüm nedeni, ölü gömme izin kağıdı form numarası, mezarlık ve belediye adı bulunmaktadır.

2.1.1 Ankara İl Sağlık Müdürlüğü Ölüm Kayıtları

Ankara İl Sağlık Müdürlüğünde, hastanelerden, sağlık ocaklarından ve belediyelerden iletilen ölüm istatistik formları değerlendirilmektedir. Değerlendirilen formlar Sağlık Bakanlığına on line olarak iletilmektedir. Değerlendirilen ölüm istatistik formları DİE'ne gönderilmektedir.

2001 yılı ölümü olarak hastanelerden, sağlık ocaklarından ve belediyelerden iletilen ölüm istatistik formlarının bilgileri manyetik ortamda elde edilmiştir. Ankara İl Sağlık Müdürlüğü kayıtlarının içeriğinde ilçe adı, ölenin adı ve soyadı, yaşı, cinsiyeti, medeni hali, mesleği, ölüm ayı, ve geldiği kuruma ait bilgiler bulunmaktadır.

2.1.2 Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsünün Ölüm Kayıtları

Ankara İl Sağlık Müdürlüğünden iletilen ölüm istatistik formları ile DİE'ne doğrudan iletilen ölüm istatistik formları, Sosyal Hesaplar Dairesi Başkanlığı Demografi ve Sağlık İstatistikleri Şubesinde değerlendirilmektedir. Ölenlerin adı soyadı ve öldüğü kurumu bilgisayara girilmemektedir.

DİE'den 2001 yılı Ankara ili ölüm kayıtları istenmiş fakat veri giriş işlemlerinin sürmesi nedeniyle Temmuz ayına ait veriler alınmıştır. Ankara İl Sağlık Müdürlüğü ve Belediye kayıtlarının Temmuz ayına ait verileri seçilerek DİE kayıtlarıyla eşleştirme yapılmıştır.

DİE kayıtlarında ölenin adı, soyadı ve ölümü tespit eden kurum bilgileri girilmediği için eşleştirmelerin yapılmasında zorluk çekilmiştir. Eşleştirmelerin sağlanması için DİE Temmuz ayı ölüm kayıtlarına öncelikle ölenin adı ve soyadı ve ölügömmeye izin belgesini veren kurumların adı ilave edilmiştir.

2.1.3 Ayaş İlçesinden Derlenen Ölümler

Ayaş ilçesindeki ölümleri belirleyebilmek için Ayaş ilçesi köy muhtarlarına hazırlanmış olan ölüm kayıt defterini 2001 yılı sonuna kadar doldurmaları talep edilmiştir. Ayaş ilçesi sağlık ocakları içinde hazırlanmış olan ölüm kayıt defteri 2001 yılı sonuna kadar doldurmuştur. Ayaş Devlet Hast. yetkilileri hastane ölümünün olmadığını bildirmişlerdir. Ayaş Nüfus Müdürlüğüne iletilen MERNİS ölüm formlarından ölenlerin adı soyadı, cinsiyeti, doğum tarihi, medeni hali, ölüm tarihi, ölüm nedeni, ölüm yeri, ölüm nedenini tespit eden kurum bilgileri alınmıştır. Ankara Büyükşehir Belediyesine bağlı belediyelerde ölmüş ve Ayaş ilçesine nakil alan ölümler değerlendirmelere dahil edilmiştir.

2.1.4 Elde Edilen Kayıtların Eşleştirilmesi

Eşleştirme işleminde, önce Belediye kayıtlarına 1 Ankara İl sağlık müdürlüğü kayıtlarına 2 ve DİE kayıtlarına 3 kodu verilmiştir ayrıca her kurumun kaydı kendi içinde sıralanmıştır. Ölü gömme izin kağıdını düzenleyen kurumlara eşleştirme işleminde kolaylık olsun diye kod verilmiştir. Öncelikle Ankara İl sağlık müdürlüğü ve belediye kayıtları; ölü gömme izin kağıdını veren kurumun kodu, ölüm ayı ve ölenin adı ve soyadına göre sıralanmıştır aynı özellikleri bulunan kayıtlara eşleştirme sıra numarası verilmiştir. DİE kayıtlarının sadece temmuz ayı verilerini içermesi nedeniyle, belediye ve Ankara İl Sağlık Müdürlüğü'nün temmuz ayına ait kayıtları seçilmiştir. Ölü gömme izin kağıdını dolduran kurumun kodu, ölü gömme izin kağıdının düzenlendiği ay ve ölenin soyadı ve adına göre kayıtlar sıralanmıştır. DİE kayıtları Belediye kayıtları ve İl Sağlık müdürlüğü kayıtlarında aranmıştır. Aynı özellikteki kayıtlara eşleşme sıra numarası verilerek eşleştirme işlemi tamamlanmıştır.

3. BULGULAR

3.1 Ankara Büyükşehir Belediyesine Bağlı İlçe Belediyelerin Ölüm Bildirimleri

Ankara Büyükşehir Belediyesine bağlı belediyelerden elde edilen kayıtların dağılımı Tablo 1' de verilmiştir.

Tablo 1. Belediyelerden elde edilen işlenmemiş ölüm bildirimlerinin dağılımı.

Belediyeler	Sayı	%
Altındağ	9079	45,30
Çankaya	1568	7,82
Etimesgut	282	1,41
Gölbaşı	116	0,58
Keçiören	3679	18,36
Mamak	1696	8,46
Sincan	568	2,83
Yenimahalle	3053	15,23
Toplam	20041	100,00

Belediye kayıtları ölüm tarihine göre incelendiğinde 2000 yılında ölmüş fakat defin işlemlerinin 2001 yılında yapılan ölüm bildirimleri gözlenmiştir. Altındağ belediyesinde geçmiş yıllara ait ölüm bildirimleri olduğu gözlenmiştir. Yapılan görüşmelerde bu kayıtların Hacettepe Üniversitesinde kadavra olarak kullanılan cesetlerin defin işlemlerini gösterdiği bildirilmiştir. Geçmiş yıllara ait ölüm bildirimlerinin, bazıları ise kemik naklidir. Bu ölümler 2001 yılı ölümü olmadığı için ölüm ayına 0 kodu verilmiştir.

Ölümlerin meydana geldiği yerler incelendiğinde Ankara ili sınırları dışında ölen fakat defin işlemleri Ankara'da gerçekleşen ölüm bildirimleri gözlenmiştir. Ankara dışında ölmüş ve defin edilmek için Ankara'ya nakil edilenlere ait verilerde kurum koduna 0 verilmiştir. Ölüm beyan formlarında ölüm yerinin boş olması durumunda, kurum koduna 150 kodu verilmiştir.

Gölbaşı Belediyesi her ne kadar Büyükşehir Belediyesine bağlı olsa da Gölbaşı Belediyesi'nin kendi mezarlığı vardır. Bu mezarlığa diğer Büyükşehir Belediyelerinden nakil gelen ölümler saptanmıştır. Çift sayıma engel olmak için belediyelerden gelen nakiller veri setinden çıkarılmıştır.

Ölüm Beyan formu her defin için doldurulmaktadır. Belediyeler ölü doğumlar için de ölüm beyan formu doldurmaktadır. Ölüm nedenleri incelendiğinde ölü doğumlara ilişkin koda 0 verilmiştir.

Belediye kayıtları tekrar gözden geçirilmiş ölüm ayı kodu 0 olanlar, ölüm nedeni kodu 0 olanlar, kurum kodu 0 olanlar ve çift sayımlar ayıklanmıştır. Çift sayımların, kurum kodu, ölüm ayı kodu, ölüm nedeni kodu 0 olanların belediyelere göre dağılımı Tablo 2' de verilmiştir. Belediye kayıtlarından elde edilen toplam 20041 ölüm kaydından 18578 kayıt işlemlere dahil edilmiştir.

Tablo 2. Belediyelere göre işlemlere dahil edilemeyen ve edilen veriler

Belediyeler	Çift kayıt		Kurum, ölüm ayı ve ölüm nedeni kodları 0 olanlar		İşleme giren kayıt		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Altındağ	3	0,03	896	9,87	8180	90,10	9079	45,30
Çankaya	0	0,00	21	1,34	1547	98,66	1568	7,82
Etemesgut	1	0,35	2	0,71	279	98,94	282	1,41
Gölbaşı	40	34,48	7	6,03	69	59,48	116	0,58
Keciören	1	0,03	43	1,17	3635	98,80	3679	18,36
Mamak	0	0,00	35	2,06	1661	97,94	1696	8,46
Sincan	9	1,58	15	2,64	544	95,77	568	2,83
Yenimahalle	0	0,00	390	12,77	2663	87,23	3053	15,23
Toplam	54	0,27	1409	7,03	18578	92,70	20041	100,00

3.2 Ankara İl Sağlık Müdürlüğünün Kayıtları

Ankara İl Sağlık Müdürlüğünden 19306 ölüm kaydı elde edilmiştir. Bu kayıtlar incelendiğinde; kayıtların 8 tanesinin boş olduğu gözlenmiş ve 47 verinin çift giriş yaptığı saptanmış ve bu veriler, çift sayıma engel olmak için veri setinden çıkarılmıştır. 19.251 kayıttan 768 adeti Büyükşehir belediyesine bağlı olmayan belediyelerin kayıtlarıdır. Sonuç olarak, Ankara İl Sağlık Müdürlüğünün, Ankara Büyükşehir Belediyesine bağlı ilçelerdeki ölüm sayısı 18.483 'dür.

3.3 Ankara İl Sağlık Müdürlüğü ve Ankara Büyükşehir Belediyesine Bağlı İlçe Belediyelerdeki Ölüm Kayıtlarının Eşleşme Bulguları

Ankara İl Sağlık Müdürlüğü ile Büyükşehir Belediyesine bağlı belediyelerin kayıtları öncelikle kurum, ölüm ayı ve ölenin soyadı ve adna göre eşleştirilmiştir.

Dr. Zekai Tarık Burak kadın doğum Hast.ne ait ölüm istatistik formlarında ölenin ad ve soyadı yazılmadığı için bu kurumda eşleştirmeler ölüm ayına cinsiyete ve ölüm nedenine göre yapılmıştır.

Ankara Büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde 2001 yılında 19707 ölüm vakası kaydına ulaşılmıştır. Ankara İl Sağlık Müdürlüğü ile Ankara Büyükşehir Belediyesine bağlı belediyelerdeki ölüm kayıtlarının eşleşme durumu Tablo3'de verilmiştir. Ölü gömme izin formunu düzenleyen kurumlara göre kayıtların eşleşme durumu ise Tablo 4 'de verilmiştir.

2001 yılında Ankara Büyükşehir Belediyesi sınırlarında olan ölüm vakaları incelendiğinde;Belediye kayıtlarında, hastanelerde öldüğü belirtilen fakat İl Sağlık Müdürlüğüne iletilmeyen ölüm beyan formları %6,21 dir. Hastanelerdeki ölümlerin İl Sağlık Müdürlüğüne eksik bildirildiğini göstermektedir. Bu durum DİE 1999 yılı çalışma gurubu raporunda da belirtilmiştir(2). Hastanelerde ölmüş fakat belediyelere defin işlemleri için gitmeyerek kayıt yaptırmayanlar %5,73 dir (Tablo 3). İl Sağlık Müdürlüğü kayıtlarında olduğu halde belediye kayıtlarında olmayan vakalar da

belediyelere gidilmeden, belediye sınırları dışına çıkan ölümleri göstermektedir. Hastanelerin, belediye işlemleri yaptırılmayan ölümleri, ölünün yakınlarına teslim etmemeleri gerekmektedir.

Tablo 3. Ankara İl Sağlık Müdürlüğü ile Ankara Büyükşehir Belediyesine bağlı ilçe belediyelerdeki ölüm kayıtlarının eşleşme durumu

Ölüm kaydının bulunduğu yer	Ölüm sayısı	%
İl Sağlık Müdürlüğü	1129	5,73
Belediyeler	1224	6,21
İl Sağlık ve belediyeler	17354	88,06
Toplam	19707	100,00

Tablo 4'e göre de özellikle özel hastanelerin İl Sağlık Müdürlüğüne ölüm istatistik formlarını yollamadığı anlaşılmıştır. DİE 1999 yılı çalışma raporunda da ölü gömme izin kağıdı dolduran kurumların her ölüme ait ölüm istatistik formunu ilemediği belirtilmiştir(2). Ölü Gömme İzin Kağıdını veren kurumlar incelendiğinde (Tablo 4) en fazla ölü gömme izin kağıdı veren kurum Keçiören Belediye Başkanlığıdır. Bu oranın %11,34 olması Adli Tıp Kurumu Ankara Grup Başkanlığının Keçiören'de olmasından kaynaklanmaktadır. Adli Tıp Kurumuna ait defin ruhsatıyeleri ilgili belediyede ölü gömme izin kağıdına dönüşmektedir. Bu nedenle Keçiören belediyesine ait ölü gömme izin belgesi diğer kurumlardan fazla gözükmektedir.

Tablo 4. Ölü gömme izin formunu veren kurumlara göre Ankara İl Sağlık Müdürlüğü ve Ankara Büyükşehir Belediyesine bağlı belediyelerdeki ölüm kayıtlarının eşleşme durumu

Kurum kodu	Ölü gömme izin kağıdını veren kurum	Kayıtların eşleşme durumu							
		İl Sağlık Müdürlüğü		Belediyeler		İl Sağlık Müdürlüğü ve Belediyeler		Toplam	
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
1	Alkan Hast.	15	46,88	1	3,13	16	50,00	32	0,16
2	Ankara Hast.	48	7,42	15	2,32	584	90,26	647	3,28
3	A.U.T.F.Cebeci Has.	83	18,12	10	2,18	365	79,69	458	2,32
4	Başkent Uni. Hast	8	2,06	9	2,31	372	95,63	389	1,97
5	Bayındır Tıp Merkezi	15	14,42	16	15,38	73	70,19	104	0,53
6	DR.Z.T.Burak Kadın D.H.	52	22,91	36	15,86	139	61,23	227	1,15
7	City Hospital	6	12,24	5	10,20	38	77,55	49	0,25
8	Gata	83	10,75	17	2,20	672	87,05	772	3,92
9	Gazi uni. Tıp Fak	28	3,75	65	8,70	654	87,55	747	3,79
10	Güven Hast.	13	15,48	8	9,52	63	75,00	84	0,43
11	Hacettepe Hast.	36	4,07	82	9,28	766	86,65	884	4,49
12	Ibni Sina Hast.	20	2,02	6	0,61	964	97,37	990	5,02
13	600 Yataklı Mevki Hast.		0,00	1	50,00	1	50,00	2	0,01
14	Numune Hast	144	7,90	20	1,10	1658	91,00	1822	9,25
15	Onkoloji Hast	5	1,82	2	0,73	267	97,45	274	1,39
16	DR.Sani Ulus Çocuk Hast	20	6,87	40	13,75	231	79,38	291	1,48
17	DR.M.U.A.Y. ve Trafik	14	20,00	39	55,71	17	24,29	70	0,36
18	Yüksek İhtisas Has.	20	4,54	4	0,91	417	94,56	441	2,24
19	Zubeyde Hanım Dogumevi	2	2,82	54	76,06	15	21,13	71	0,36

Ankara Büyük Şehir Belediyesine Bağlı İlçelerdeki ve Ayaş İlçesindeki 2001 Yılındaki Ölüm Kayıtlarının Karşılaştırılması

Tablo 4. Ölü gömme izin formunu veren kurumlara göre Ankara İl Sağlık Müdürlüğü ve Ankara Büyükşehir Belediyesine bağlı belediyelerdeki ölüm kayıtlarının eşleşme durumu(devam)

Kurum kodu	Ölü gömme izin kağıdını veren kurum	Kayıtların eşleşme durumu						Toplam	
		İl sağlık Müdürlüğü		Belediyeler		İl sağlık Müdürlüğü ve Belediyeler			
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
20	SSK Ankara Çocuk	114	51,82	10	4,55	96	43,64	220	1,12
21	SSK Doğumevi	55	23,31	82	34,75	99	41,95	236	1,20
22	SSK ANK. Eğitim Hast.	75	4,46	74	4,40	1534	91,15	1683	8,54
23	SSK İhtisas Hast.	8	4,21	9	4,74	173	91,05	190	0,96
24	SSK Ulus Hast.	35	33,33	29	27,62	41	39,05	105	0,53
25	Ankara Büyükşehir Bel.Hast.	2	25,00		0,00	6	75,00	8	0,04
51	Altındağ Bel.Başk	29	1,58	42	2,29	1764	96,13	1835	9,31
52	Çankaya Bel.Başk	19	1,87	32	3,15	966	94,99	1017	5,16
53	Etimesgut Bel.Başk.	3	1,20	32	12,80	215	86,00	250	1,27
54	Gölbaşı Bel.Başk		0,00	61	98,39	1	1,61	62	0,31
55	Keçiören Bel.Başk.	26	1,16	34	1,52	2175	97,32	2235	11,34
56	Mamak Bel.Başk.	9	0,80	18	1,59	1102	97,61	1129	5,73
57	Sincan Bel.Başk.	114	19,03	47	7,85	438	73,12	599	3,04
58	Yenimahalle Bel. Başk.	15	1,20	117	9,34	1121	89,47	1253	6,36
101	A.GOG.HAS.VE	13	3,87	12	3,57	311	92,56	336	1,71
105	Ahmet Örs		0,00	3	100,00		0,00	3	0,02
106	ALMAN Hast.		0,00	1	100,00		0,00	1	0,01
110	Cağ Hast.		0,00	16	100,00		0,00	16	0,08
111	Cankaya Hast.		0,00	15	100,00		0,00	15	0,08
112	DDY Hast.		0,00	6	100,00		0,00	6	0,03
113	Demet Hast.		0,00	1	100,00		0,00	1	0,01
114	Etimesgut Devlet Hast		0,00	23	100,00		0,00	23	0,12
115	Fatih Devlet Hast		0,00	26	100,00		0,00	26	0,13
116	Fizik Tedavi ve Reh.		0,00	1	100,00		0,00	1	0,01
118	Hava Hast		0,00	2	100,00		0,00	2	0,01
120	Kören Hast.		0,00	9	100,00		0,00	9	0,05
121	Küre Hast.		0,00	7	100,00		0,00	7	0,04
122	Özel Tıp Merkezi		0,00	1	100,00		0,00	1	0,01
124	Sincan Devlet Hast .		0,00	5	100,00		0,00	5	0,03
125	Sevgi Hast.		0,00	3	100,00		0,00	3	0,02
126	TCDD Hast.		0,00	7	100,00		0,00	7	0,04
129	Yaşam Hast.		0,00	23	100,00		0,00	23	0,12
130	Ziraat Bankası Hast.		0,00	1	100,00		0,00	1	0,01
150	Belirsiz		0,00	45	100,00		0,00	45	0,23
	Toplam	1129	5,73	1224	6,21	17354	88,06	19707	100,00

3.4 Devlet İstatistik Enstitüsü, Ankara İl Sağlık Müdürlüğü ve Ankara Büyükşehir Belediyelerine Ait Temmuz Ayı Ölüm Kayıtlarının Eşleştirme Bulguları

Ankara İl Sağlık Müdürlüğü ve Belediye kayıtlarının Temmuz ayına ait verileri seçilerek, DİE Temmuz ayı ölüm kayıtlarıyla eşleştirme yapılmıştır. Eşleştirme sonucunda ölüm kaydının bulunduğu yerlerin dağılımı Tablo 5' de ve ölü gömme izin kağıdını dolduran kurumlara göre dağılımı Tablo 6' da verilmiştir.

Tablo 5. İl Sağlık Müdürlüğü, Belediye ve Devlet İstatistik Enstitüsüne ait Temmuz ayı ölüm kayıtlarının eşleştirilmesi

Ölüm kaydının bulunduğu yer	Ölüm sayısı	%
İl sağlık Md	23	1,19
Belediyeler	62	3,20
DİE	4	0,21
İl sağlık ve belediyeler	143	7,38
İl sağlık ve DİE	79	4,08
Belediyeler ve DİE	85	4,39
İl sağlık ve belediyeler ve DİE	1542	79,51
Toplam	1938	100,00

Temmuz ayına ait DİE ölüm kayıtları, İl Sağlık Müdürlüğü ve Büyükşehir Belediyesine bağlı olan belediyelerin kayıtları eşleştirildiğinde; DİE kayıtlarının sadece % 0,21 lik bir bölümünün ne İl Sağlık Müdürlüğü nede Belediye kayıtlarında olduğu gözlenmiştir. İl Sağlık Müdürlüğü kayıtlarında olan ve DİE kayıtlarına geçmeyen ölümler %8,5 iken belediyelerde bulunan fakat DİE kayıtlarında olmayan bildirimlerin %10,5 dir. Bunun %3,2 si İl Sağlık Müdürlüğü kayıtlarında da yoktur. Bir aylık bildirimde DİE kayıtları %11,8 oranında eksiktir (Tablo 5) .

Tablo 5 ve Tablo 6 incelendiğinde, belediye kayıtlarında olduğu halde ne İl Sağlık Müdürlüğüne nede DİE'ye bildiri yapılmayan ölüm vakalarını (%3,2) görmekteyiz. İl Sağlık Müdürlüğünde olduğu halde DİE kayıtlarına geçmeyen vakalar bulunmuştur(%8,5). Buna göre veri kayıt akış sisteminin oluşturulmasına ihtiyaç vardır. İl Sağlık Müdürlüğü kayıtlarında olduğu halde DİE kayıtlarına geçmeyen kayıtların bulunması iletişim probleminin olduğunu düşündürmektedir.

DİE kayıtlarının ad, soyadı ve ölümü tespit eden kuruma ait bilgilerinde veri girişine eklenmesi gerekmektedir. Ayrıca ölüm istatistik formlarını dip koçan sıra numarasının Ölüm İstatistik Formuna da işlenmesi ve bu sıranın takip edilerek kurumlardan gelen eksik bilgiler tespit edilebileceği düşüncesindeyim. DİE 'ye yollanan ölüm istatistik formlarından bazıları İl Sağlık Müdürlüğüne uğramadan doğrudan gelmektedir. İl Sağlık Müdürlüğü aracılığıyla iletilen formların bazılarının DİE kayıtlarında olmadığı saptanmıştır buda kurumlar arasındaki geçişlerde form kayıpları olduğunun bir göstergesidir. İl Sağlık Müdürlüklerinde veri giriş işlemleri yapılan ölüm istatistik formlarının, DİE tarafından da ayrıca veri giriş işlemlerinin yapılması işgücü ve zaman kaybıdır.

Ankara Büyük Şehir Belediyesine Bağlı İlçelerdeki ve Ayaş İlçesindeki 2001 Yılındaki Ölüm Kayıtlarının Karşılaştırılması

Tablo 6. İl Sağlık Müdürlüğü, Belediye ve DİE Temmuz ayı ölüm kayıtlarının kurumlara göre dağılımı

Kurum kodu	Ölü gömme izin formunu dolduran kurumlar	İl sağlık	Toplam kayıttaki oranı	Belediye	Toplam kayıttaki oranı	DİE	Toplam kayıttaki oranı	Toplam Kayıt	%
1	Alkan Hast.	2	100,00	1	50,00	2	100,00	2	0,10
2	Ankara Hast.	53	98,15	51	94,44	52	96,30	54	2,79
3	A.U.T.F.Cebeci Hast.	25	96,15	25	96,15	24	92,31	26	1,34
4	Başkent Uni. Hast	49	96,08	49	96,08	50	98,04	51	2,63
5	Bayındır Tıp Merk	4	80,00	5	100,00	4	80,00	5	0,26
6	DR.Z.T.Burak Kadın	25	83,33	30	100,00	25	83,33	30	1,55
7	City Hospital	3	100,00	3	100,00	3	100,00	3	0,15
8	Gata	71	95,95	68	91,89	73	98,65	74	3,82
9	Gazi uni. Tıp Fak	80	96,39	79	95,18	78	93,98	83	4,28
10	Güven Hast.	5	83,33	6	100,00	5	83,33	6	0,31
11	Hacettepe Hast.	2	2,99	67	100,00	67	100,00	67	3,46
12	Ibni Sina Hast.	99	100,00	98	98,99	99	100,00	99	5,11
14	Numune Hast	304	99,67	279	91,48	174	57,05	305	15,74
15	Onkoloji Hast	31	100,00	31	100,00	31	100,00	31	1,60
16	DR.S.Ulus Coc Hast	36	92,31	36	92,31	36	92,31	39	2,01
17	DR.Muay. ve Trafik	2	50,00	3	75,00	1	25,00	4	0,21
18	Yüksek İhtisas Hast.	41	100,00	39	95,12	41	100,00	41	2,12
19	Zubeyde Han. Doğ	4	50,00	6	75,00	3	37,50	8	0,41
20	SSK Ankara Çocuk	1	50,00	2	100,00	0	0,00	2	0,10
21	SSK Doğumevi	25	80,65	21	67,74	26	83,87	31	1,60
22	SSK ANK. Eğit Hast	143	96,62	144	97,30	147	99,32	148	7,64
23	SSK İhtisas Hast.	11	84,62	13	100,00	10	76,92	13	0,67
24	SSK Ulus Hast.	23	100,00	9	39,13	20	86,96	23	1,19
51	Antındağ Bel.Başk	159	96,95	156	95,12	154	93,90	164	8,46
52	Çankaya Bel. Başk	91	97,85	90	96,77	90	96,77	93	4,80
53	Etimesgut Bel.	22	100,00	22	100,00	20	90,91	22	1,14
54	Gölbaşı Bel Başk	0	0,00	3	100,00	0	0,00	3	0,15
55	Keçiören Bel.	191	98,45	192	98,97	188	96,91	194	10,01
56	Mamak Bel.Başk.	96	96,00	98	98,00	96	96,00	100	5,16
57	Sincan Bel Başk.	57	95,00	50	83,33	57	95,00	60	3,10
58	Y.Mahalle Başk.	112	93,33	120	100,00	112	93,33	120	6,19
101	A.GOG.Hast. ve	20	100,00	20	100,00	20	100,00	20	1,03
110	Cağ Hast.	0	0,00	1	50,00	2	100,00	2	0,10
112	DDY Hast.	0	0,00	3	100,00	0	0,00	3	0,15
115	Fatih Devlet Hast	0	0,00	3	100,00	0	0,00	3	0,15
120	Kören Hast.	0	0,00	1	100,00	0	0,00	1	0,05
124	Sincan Devlet Hast	0	0,00	1	100,00	0	0,00	1	0,05
129	Yaşam Hast.	0	0,00	4	100,00	0	0,00	4	0,21
150	Belirsiz	0	0,00	3	100,00	0	0,00	3	0,15
	Toplam	1787	92,21	1832	94,53	1710	88,24	1938	95,80

3.5 Ayaş İlçesinde Derlenen Ölüm Verileri

Ayaş ilçesindeki ölümlere ait bilgiler köy muhtarları sağlık ocakları Nüfus Müdürlüğü ve Ankara büyük şehir belediyesi sınırları içerisinde ölmüş Ayaş ilçesine nakil edilmiş verileri kapsamaktadır.

Tablo 7. Ölüm bildirim kaynaklarına göre ölüm sayısı

Bildirim kaynakları	Ölüm sayısı
Köy Muhtarlar	65
Sağlık Ocakları	64
Nüfus Müdürlüğü	221
Ankara Büyük Şehir Belediyesi	158

Tablo 7 'de Ayaş ilçesi ölüm bildirim kaynaklarından elde edilen ölümlerin dağılımı verilmiştir. Ayaş Nüfus Müdürlüğüne 221 ölüm bildirim yapılmıştır. Nüfus müdürlüğü kayıtları kütük esaslı olduğundan bu kayıtların ölüm yerine göre incelenmesi gereklidir.

Tablo 8. Ayaş Nüfus Müdürlüğü kayıtlarının ölenlerin ölüm yerlerine göre dağılımı

Ölüm yeri	Ölüm sayısı	%
Ayaş	95	42,99
Ankara Büyükşehir Belediyelerinden	111	50,23
Almanya	2	0,90
Diğer iller ve ilçeler	13	5,88
Toplam	221	100,00

Nüfus Müdürlüğü kayıtları kütük esaslı olması nedeniyle, Ayaş dışındaki ölümleri de kapsamaktadır. Nüfus Müdürlüğü kayıtları kütük esaslı olması nedeniyle, ölüm yerine göre Nüfus Müdürlüğü kayıtlarının dağılımı Tablo 8' de sunulmuştur. Ayaş Nüfus Müdürlüğü'nün ölüm kayıtları ölüm yerine göre incelendiğinde ölümlerin %42,99 u Ayaş ilçesinde olmuşken, %50,23'ü Ankara Büyük Şehir Belediyesine Bağlı ilçelerde gerçekleşmiştir (Tablo 8).

Tablo 9. Ölüm yeri ve defin yerine göre Ayaş ilçesi veri kaynaklarından elde edilen ölüm bildirimleri

Ölüm yeri	Defin yeri								Toplam	
	Nakil		Ayaş		ABB		Diğer		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%		
Ayaş	7	6,195	106	93,81					113	39,51
ABB			130	82,28	28	17,72			158	55,24
Diğer			2	13,33	1	6,66	12	80	15	5,25
Toplam	7	2,448	238	83,22	29	10,14	12	4,20	286	100

Ayaş ilçesi veri kaynakları elde edilen ölümler eşleştirildiğinde toplam 286 ölüm vakasına ulaşılmıştır. Ancak Nüfus Müdürlüğü kayıtları kütük esaslı olması nedeniyle ölüm olayı, ölüm yerlerine ve defin yerlerine göre incelenmiştir. Ölümlerin %39,51'i Ayaş ilçesinde gerçekleşmişken %60,49'u Ayaş dışında gerçekleşmiştir. Defin yerleri incelendiğinde %2,45 i Ayaş dışına nakil almıştır ve 14,34 Ayaş dışında ölüp yine Ayaş dışına defin edilmiştir (Tablo 9). Ayaş Nüfus Müdürlüğü kayıtlarındaki 41 ölüm bildirim Ayaş dışında ölüp yine, Ayaş dışına defin edildiği için değerlendirmelere alınmamıştır.

3.5.1 Ölüm Bildirim Kaynaklarının Eşleştirilmesinden Elde Edilen Bulgular

Ayaş ilçesindeki ölümlerin eşleştirilmesi yerleşim yerinin köy veya merkez ve bucak olmasına göre ayrı olarak değerlendirilmiş ve aşağıdaki bulgular elde edilmiştir.

3.5.1.1 Ayaş Köy Ölümleri

Köy muhtarları bildirimleri ile nüfus müdürlüğü ölüm kayıtları birlikte değerlendirilmiştir. Tablo 10'da Ölüm bildirimlerinin muhtar bildirimleri ile nüfus müdürlüğü kayıtlarında bulunup bulunmama durumu verilmiştir. Tablo 11 Köy ölümü olarak tespit edilen ölümlerin hangi kayıtlardan elde edildiğini göstermektedir.

Tablo 10. Köy ölümlerinin, muhtarlar bildirimlerinde ve nüfus kayıtlarında gözlenmesi

Ölüm yeri	Nüfus	Muhtar				Toplam	
		Bildirim yok		Bildirim var			
		Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ayaş	Kayıtlarda yok	4	36,36	7	63,64	11	18,33
	Kayıtlarda var	11	22,45	38	77,55	49	81,67
	Toplam	15	25,00	45	75,00	60	40,54
ABB	Kayıtlarda yok	28	63,64	16	36,36	44	51,16
	Kayıtlarda var	40	95,24	2	4,76	42	48,84
	Toplam	68	79,07	18	20,93	86	58,11
Diğer	Kayıtlarında var			2	100,00	2	1,35
Genel Toplam		83	56,08	65	43,92	148	100,00

Köy muhtarları bildirimleri ile nüfus müdürlüğü kayıtları incelendiğine Ayaş ilçesi köylerinde olan ölümlerin %18,33 ü Nüfus Müdürlüğü bildirimlerinde bulunmamıştır. Ayaş ilçesi köylerinde öldüğü halde muhtarların bildirimde bulunmaması % 25 tir. Köy ölümlerinin hem muhtar hem de nüfus müdürlüğü kayıtlarında olmaması %6.67 dir (Tablo 10). Ankara Büyükşehir belediyesine bağlı ilçelerde ölüp Ayaş ilçesine nakil edilen ölümlerin %33,72 si nüfus müdürlüğü kayıtlarında da bulunmamıştır.

Tablo 11. Ayaş ilçesi köylerindeki ölümlerin, ölüm yerine göre hangi kayıtlarda bulunduğu

Kayıtlar	Ölüm yeri						Toplam	
	Ayaş		ABB		Diğer			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Nüfus	9	15,00	1	1,16		0,00	10	6,76
A.B.B.		0,00	27	31,40		0,00	27	18,24
Muhtar	6	10,00		0,00		0,00	6	4,05
SO	4	6,67		0,00		0,00	4	2,70
Nuf*ABB		0,00	37	43,02		0,00	37	25,00
Nuf*Muh	33	55,00	1	1,16	2	100,00	36	24,32
Nuf*SO	2	3,33		0,00		0,00	2	1,35
ABB*Muh		0,00	1	1,16		0,00	1	0,68
ABB*SO		0,00	1	1,16		0,00	1	0,68
Muh*SO	1	1,67	15	17,44		0,00	16	10,81
Nuf*ABB*SO		0,00	2	2,33		0,00	2	1,35
Muf*Muh*SO	5	8,33		0,00		0,00	5	3,38
Muf*ABB*Muh*SO		0,00	1	1,16		0,00	1	0,68
Toplam	60	100,00	86	100,00	2	100,00	148	100,00

Ayaş ilçesindeki köy ölümü olarak sınıflanan ölümlerin, ölüm yerine göre hangi kayıttan elde edildiği Tablo 11’de verilmiştir. Ayaş ilçesindeki ölümlerin %55’i hem nüfus kayıtlarında hem de muhtar bildirimlerinde bulunmaktadır. Sadece Nüfus bildirimleri olarak bildirilen ölümler %15 iken sadece Muhtar bildirimlerinde olan %10 dur. Ortabereket Sağlık Ocağında ölüm kayıt defteri tutulmaktadır ve bu deftere Ortabereket Sağlık Ocağının sorumluluğundaki bölgedeki ölüm bildirimleri kayıt edilmektedir. Ortabereket Sağlık Ocağı kayıtlarındaki 4 ölüm vakası ne muhtar bildirimlerinde nede Nüfus Müdürlüğü kayıtlarında bulunamamıştır.

3.5.1.2 Ayaş Merkez ve Belde Belediyelerindeki Ölümler

Merkez ve belde belediyelerindeki ölüm veri kaynakları sağlık ocakları ve nüfus müdürlüğü kayıtları ve Ankara Büyükşehir Belediyelerinden (ABB) Ayaş’a nakil alan ölüm bildirimleridir. Ayaş ilçesi belediyesi ve belde belediyeleri defin edilenlere ait kayıt tutmadıkları gözlenmiştir. Tablo 12’de ölüm yerine göre Sağlık Ocakları ve Nüfus Kayıtlarının da ölüm vakalarının olup olmaması incelenmiştir.

Tablo 12. Ölüm yerine göre sağlık ocakları ve nüfus kayıtlarında ölümlerin bulunma durumu

Ölüm yeri	Nüfus Kayıtlarında	Sağlık Ocakları										Toplam			
		Kayıtlarında yok		Kayıtlarında var											
		Sayı	%	Ayaş		Ortabereket		Oltan		Sinanlı		Sayı	%		
Ayaş	Yok			4						1		2		7	13,46
	Var	8	17,78	21	46,67	6	13,33	5	11,11	5	11,11	5	11,11	45	86,54
	Toplam	8	15,38	25	48,08	6	11,54	6	11,54	7	13,46	7	13,46	52	53,61
ABB	Yok	18	100,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00	18	40,00
	Var	23	85,19		0,00	2	7,41	2	7,41		0,00		0,00	27	60,00
	Toplam	41	91,11	0	0,00	2	4,44	2	4,44	0	0,00	0	0,00	45	46,39
Genel Toplam		49	50,52	25	25,77	8	8,25	8	8,25	7	7,22	7	7,22	97	100,00

Ankara Büyük Şehir Belediyesine Bağlı İlçelerdeki ve Ayaş İlçesindeki 2001 Yılındaki Ölüm Kayıtlarının Karşılaştırılması

Ayaş ilçesi merkez ve beldelerde ölüm bildirimlerini sağlık ocakları kayıtlarından derlenmiştir. Ayaş ilçesi merkez ve beldelerdeki ölümler incelendiğinde %15,38 i sağlık ocakları kayıtlarında bulunamamıştır (Tablo 12). Ayaş Devlet Hast.nde ölüm bildirimleri yok denilmişken Nüfus bildirimlerinde Ayaş Devlet Hast.nden ölüm bildirimleri gözlenmiştir. Tablo 12' de ölüm yerine göre Sağlık Ocakları ve Nüfus Kayıtlarında ölüm vakalarının olup olmaması incelenmiştir. Ayaş ilçesindeki ölümlerin %13,46 sı Nüfus Müdürlüğü kayıtlarında bulunamamıştır. Ayaş Nüfus müdürlüğünün Ayaş ilçesi olarak bildirdiği ölümlerin %15,38 sağlık ocakları kayıtlarında yoktur bu bildirimler adli olaylardır, Ayaş Devlet Hast. ve Ayaş Sağlık Ocağından onay almıştır. Ayaş Sağlık Ocağına ölüm bildirimleri almış görünen 2 kişinin nüfus bildirimleri varken sağlık ocağı kaydı bulunamamıştır. Adli olayların sağlık birimlerince kayıt edilmediği gözlenmiştir. Ankara Büyükşehir Belediyesine bağlı belediyelerde ölümler Ayaş ilçesine nakil edilenlerin %40 ı nüfus müdürlüğü kayıtlarında bulunmamıştır (Tablo 12).

Tablo 13. Ölüm yerine göre Ayaş ilçe ve beldelerindeki ölümlerin kayıtlı olduğu yerler

Ölüm Kaydının Bulunduğu yer	Ayaş		ABB		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Nüfus	14	26,92	4	8,89	18	18,56
ABB		0,00	18	40,00	18	18,56
SO	7	13,46		0,00	7	7,22
Nüfus*ABB		0,00	19	42,22	19	19,59
Nüfus*SO	31	59,62		0,00	31	31,96
Nüfus*ABB*SO		0,00	4	8,89	4	4,12
Toplam	52	53,61	45	46,39	97	100,00

Tablo 13'de Ayaş merkez ve belde belediyeleri için saptanan ölümlerin ölüm yerine göre hangi bildirimlerden elde edildiği verilmiştir. Ayaş ilçesi ve beldelerdeki ölümlerin Ayaş'ta olup olmama durumuna göre tablolaştırıldığında Ayaş ilçesindeki ölümlerin sadece nüfus bildirimlerinde olması %26,92 iken sadece sağlık ocaklarıca bildirilen %13,46 dir (Tablo 13).

Tablo 14. Ayaş ilçesinde yerleşim yerine göre yıl ortası nüfus, ölüm sayıları ve kaba ölüm hızları

Yerleşim yeri	2001 Yıl ortası nüfus	Ölüm Sayısı			Kaba ölüm hızları		
		Ayaş	Nakil	Toplam	Ayas	Nakil	Toplam
Köy	5897	60	88	148	10,17	14,92	25,09
Belediye	15275	52	45	97	3,40	2,94	6,35
Toplam	21172	106	132	245	5,01	6,23	11,57

Ayaş ilçesinde yerleşim yerine göre yıl ortası nüfus, ölüm sayıları ve kaba ölüm hızları Tablo 14'de verilmiştir. Ölümler Ayaş ilçesinde ölenler ve Ayaş ilçesine nakil edilenler olarak düzenlenmiştir. Ayaş ilçesindeki 2001 yılı yıl ortası nüfusu 2000 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre (14), DİE'nin geçici projeksiyon sonuçlarını göstermektedir.

Ayaş ilçesindeki ölümleri ölüm yerine ve defin yerine göre tekrar düzenleyerek kaba ölüm hızlarını hesapladığımızda; Her bin kişiden 10 unun Ayaş köylerinde ölüp yine Ayaş köyüne defin edildiği ve ölüm yerine bakılmaksızın defin yerine göre incelediğimizde her bin ölümden 25'inin köylerde olduğu gözlenmektedir. Ayaş ilçesi merkezi için ölümler incelendiğinde kaba ölüm hızının binde 3,08 iken defin yerine göre bunun binde 5,09 a yükseldiği gözlenmiştir. Ayaş ilçesinden DİE'ne 31 ölüm bildirim yapılmıştır(13). DİE verilerine göre Ayaş ilçesinde kaba ölüm hızı yaklaşık binde 2 olacaktır. Ayaş ilçesindeki ölümler İl Sağlık Müdürlüğüne ve DİE'ne eksik bildirilmektedir. Defin yerine göre hesaplanan ölüm hızları ölüm yerine göre hesaplanandan fazladır ve daha anlamlıdır. Kayıtların defin yerlerini de içermesi ve buna yönelik veri akış şemasının düzenlenmesi gereğini göstermektedir.

1978 yılında Ankara'nın Çubuk ilçesi ve köylerinde yapılan bir araştırma bulgusunda tüm ilçe düzeyinde ölümlerin %50 si ilk bir yıl içinde nüfus idaresine bildirilmektedir. Bu bildirim oranı ilçe merkezinde olan ölümlerde %71, köylerde %41,5 dir(3). Çalışma grubu raporunda(2), Nüfus Müdürlüğüne ölüm bildirimlerinin yüzde 20-25 dolaylarında eksik bildirildiği belirtilmiştir.

4. SONUÇLAR

Ülkemizdeki ölüm istatistiklerinin, sayısal yönden yetersiz olduğu araştırmacılar tarafından belirtilmiştir. Ölüm kayıtlarındaki veri kaybının kaynağının tespit edilmesi için, Ankara Büyükşehir Belediyesine bağlı ilçelerdeki ve Ayaş ilçesindeki, 2001 yılı ölümlerine ilişkin belediye kayıtları ve Ankara İl Sağlık Müdürlüğü kayıtları, Devlet İstatistik Enstitüsü kayıtları ve Ayaş Nüfus Müdürlüğü, Ayaş ilçesi Sağlık Ocaklarından ve Ayaş Köy muhtarlarının ölüm bildirimleri değerlendirilmiştir. Ankara Büyükşehir Belediyesine bağlı ilçe belediyelerin kayıtları ile Ankara İl Sağlık Müdürlüğü kayıtlarının eşleştirilmesinden aşağıdaki sonuçlara varılmıştır.

- Ankara Büyükşehir Belediyesine bağlı ilçelerde bir ölüm için yedi ayrı form doldurulmakta ve bu işlemler, formu düzenleyenlerde sıkıntı yarattığı belirlenmiştir.
- Belediye kayıtları çok etkili bir veri kaynağı olabilecek düzeydedir. Fakat her bir belediyenin kendine has defin kayıt defteri tuttuğu gözlenmiştir.
- Belediye kayıtları nakil edilen ve nakil gelen ölümleri, içermektedir.
- Belediye kayıtlarında bir önceki yıla ait ölümler ve ölü doğumlara ait bilgiler de bulunmaktadır.
- Ankara Büyükşehir Belediyesine bağlı belediyelerde ölenler, şehir mezarlıklarına defin edilecekse, mezarlıklar müdürlüğünde ölenlere ait bilgi işlemleri yapılmaktadır. Ancak, nakil edilenler mezarlıklar müdürlüğünde arşivlenmektedir. Kimsesiz ve parasız ölümlere ait veri giriş işlemlerinin eksik olduğu gözlenmiştir. Bazı belediyelerde ölene ait bilgi olmadığında bu ölüme ait istatistik formlarının DİE 'ye gönderilmediği belirlenmiştir.
- Bir cenazenin belediye sınırları dışına çıkarılabilmesi için belediye cenaze işleri biriminden izin alınması yasa gereğidir. Ancak bazı cenazelere ait nakil bildirim

belediye cenaze işlerine yapılmadığı tespit edilmiştir. Hastanelerin, belediye işlemlerini yaptırmadan ölümleri, ölünün yakınlarına teslim etmemeleri sağlanmalıdır.

- Ölüm istatistik formlarının, veri giriş işlemleri Ankara İl Sağlık Müdürlüğü Bilgi İşlem Müdürlüğünde yapılmaktadır.
- Belediye kayıtları ile İl Sağlık Müdürlüğü kayıtlarının birebir eşleştirmesi sonucunda, hastanelerde öldüğü belirtilen fakat Ankara İl Sağlık Müdürlüğüne iletilmeyen ölüm beyan formları olduğu belirlenmiştir. Özellikle özel hastanelerin İl Sağlık Müdürlüğüne ölüm istatistik formlarını yollamadığı anlaşılmıştır.
- İlçe ölümleri bölgedeki ölümleri göstermekten ziyade o ilçedeki sağlık kuruluşlarından ölüm izin belgesini alanları göstermektedir.
- Adli olaylara ait ölüm raporları adli tabipliklerce yapılmasına rağmen ölü gömme izin kağıdı belediye tabiplikleri tarafından ölü gömme izin kağıdına dönüşmektedir.

Ankara İl Sağlık Müdürlüğü ve Ankara Büyük Şehir Belediyesine bağlı ilçe belediyelerin, 2001 yılı Temmuz ayına ait ölüm kayıtları ile, Devlet İstatistik Enstitüsü'ne bildirilen ölüm kayıtları bire bir eşleştirildiğinde aşağıdaki sonuçlara varılmıştır.

- DİE'nin ölüm kayıtlarında olduğu halde, İl Sağlık Müdürlüğü ve Belediye kayıtlarında olmayan ölüm bildirimleri saptanmıştır. Bu durum, bazı ölüm istatistik formlarının İl Sağlık Müdürlüğüne iletilmeden doğrudan DİE'ye iletildiğini gösterir.
- İl Sağlık Müdürlüğü kayıtlarında olan ve DİE kayıtlarına geçmeyen ölüm bildirimleri belirlenmiştir. Buda, ölüm istatistik formlarının kurumlar arası geçişlerinde bazı kayıplar olduğunu belirtir.
- Belediye kayıtlarında olduğu halde ne İl Sağlık Müdürlüğü'ne nede DİE'ye bildiri yapılmayan ölüm vakalarını saptanmıştır. Bu durumda, ölümü tespit eden sağlık birimlerinin bazı ölüm istatistik formlarını İl Sağlık Müdürlüğüne ilemediğini gösterir.
- Devlet İstatistik Enstitüsü kayıtlarında ölenin adı, soyadı ve ölümü tespit eden kuruma ait bilgiler bulunmamaktadır. Kayıtların karşılaştırılabilmesi için bu bilgilerinde ilgili kayıta yer alması gerekmektedir. Ayrıca ölüm istatistik formlarının dip koçan sıra numarasının Ölüm İstatistik Formuna da işlenmesi durumunda, bu sıranın takip edilmesiyle ilgili kurumlardan gelen eksik bildirimler de tespit edilebilir.
- İl Sağlık Müdürlüklerinde ölüm istatistik formlarının veri giriş işlemleri yapılmaktadır, ölüm istatistik formlarının, DİE tarafından da ayrıca veri giriş işlemlerinin yapılması işgücü ve zaman kaybıdır. Ortak bir veri giriş sisteminin oluşturularak, İl Sağlık Müdürlüğü'nde ölüm istatistik formlarının veri girişinin yapılması iş gücü ve zaman kaybını giderecektir.

Ayaş ilçesi 2001 yılı ölüm kayıtları Ayaş belediyesi ve belde belediyeler, köy muhtarları, sağlık ocakları ve Ayaş Nüfus müdürlüğü, ve Ankara Büyük şehir belediye sınırları içinde ölmüş ve Ayaş ilçesine nakil almış ölüm bildirimlerini içermektedir. Elde edilen kayıtlarından aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

- Ayaş ilçesinde yasal olarak defin işlemlerinden sorumlu olan ilçe belediye, belde belediyelerin ve muhtarların ölüm kayıt defteri tutmadığı saptanmıştır.
- MERNİS ölüm tutanağı ölü gömme izin belgesini verenler tarafından ölüye ait nüfus cüzdanı alındığı takdirde doldurulduğu saptanmıştır. Nüfus cüzdanı işlemler sırasında olmayanlardan belgeyi 10 gün içerisinde getirmesi istenmektedir. Ancak bu süre içerisinde de getirilmeyen nüfus cüzdanları bulunmakta ve dolayısıyla öldüğü halde MERNİS tutanakları tutulmamaktadır. Nüfus cüzdanı olsun olmasın her ölüm için MERNİS tutanağının doldurulması gerekmektedir.
- Ölümü tespit eden sağlık birimlerince doldurulan MERNİS ölüm tutanakları eğer o Nüfus Müdürlüğünün kütüğüne dahil değilse işlemlere katılmıyor ve ilgili Nüfus Müdürlüğüne iletiliyor. Nüfus Müdürlüğü verileri sadece kütük bilgilerini göstermekte olup o bölgedeki ölümleri göstermemektedir.
- Ölümü tespit eden sağlık birimleri DİE ve İl Sağlık Müdürlüğüne Ayaş ilçe ölümlerini eksik bildirilmektedir.
- Defin yerine göre hesaplanan ölüm hızları ölüm yerine göre hesaplanandan fazladır ve daha anlamlıdır. Ölüm kayıtlarının defin yerlerini de içermesi ve buna yönelik veri akış şemasının düzenlenmesi önerilmiştir.

Sonuç olarak, ülkemizde, ölüm kayıtlarını tutmakla yükümlü olan kurumlar kendi amaçları doğrultusunda ölüm kaydı tutulmaktadır ve bu kayıtlar birbirleriyle ortak bir tabanda değildir. Ölüm kayıtlarını tutmakla yükümlü olan kuruluşlar arasında bir veri akış planının ve sisteminin geliştirilmesi gerekmektedir. Ölüm kayıt sistemi, bir veri akış sistemi içinde birbirini denetler ve kontrol edecek nitelikte olması ve kurumlar arasında eşgüdüm ve işbirliğinin geliştirilmesi, sistemin işleyişi ve etkinliği için şarttır. Ayrıca, görevlerini yapmayanlar veya eksik yapanlar için yasal işlemlerin yapılması gereklidir.

KAYNAKLAR

- SÜMBÜLOĞLU K. ve SÜMBÜLOĞLU V.. *Sağlık Enformasyon Sistemleri*. Ankara, Somgür Yayıncılık 1998
- SÜMBÜLOĞLU K. *Sağlık Alanına Özel İstatistiksel Yöntemler*. Ankara, Özdemir Yayıncılık-Ankara-1994
- SÜMBÜLOĞLU K. *İl ve ilçe merkezlerinden Devlet İstatistik Enstitüsüne Bildirilen Ölümler Sayısal Yönden Yeterlimidir?* Faculty of Medicine, Hacettepe University, 1968.
- SÜMBÜLOĞLU K. SÜMBÜLOĞLU V. *Sağlık Kayıtları*. Sağlık Gazetesi yıl 2, sayı 26, 1993
- ÇETİN D. *Pratik Nüfus Bilgileri*. Doğruluk Matbaacılık ve Ticaret Koll Şti. İzmir, 1977.
- IŞIK D, ÇUBUKÇU S. *Kavram İndeksli Sağlık Kanunları* Ankara 1970.

ÇETİN D. *Pratik Nüfus Bilgileri*. Doğruluk Matbaacılık ve Ticaret Koll Şti.İzmir,1977.

IŞIK D, ÇUBUKÇU S. *Kavram İndeksli Sağlık Kanunları* Ankara 1970.

ÇALIŞAN E. Temel Sağlık İstatistik Modülü (TSİM) Projesi, "Sağlıkta Strateji" Sağlık Bakanlığı, Haziran 1996

Türkiye'de Doğum ve Ölüm Kayıtları İle İlgili Çalışma Gurubu Raporu. DİE. Ocak, 1997

Ölüm İstatistikleri (İl ve İlçe Merkezlerinde) 2001. Dİ E. Ankara, Ağustos 2003.

2000 Genel Nüfus Sayımı Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri il 06-Ankara. DİE. Ankara, Ekim 2001.

<http://www.spgk.saglik.gov.tr/ss/sayilar/9609/7.htm>

http://www.nvi.gov.tr/nuf_olay/n_olay.htm

01.05.2000 Tarih, 5852 Sayılı, Ölü Defin Ruhsatları ile İlgili Genelge

20.12.2001. Tarih, 9597 Sayılı, Sağlık Hizmetlerinin Yürütülmesi Hakkında Yönerge

COMPARISON OF RECORDS ON DEATH EVENTS IN ANKARA MAIN MUNICIPALITY AND AYAS DISTRICT IN 2001

ABSTRACT

To examine the loss of data for the compiled death statistics from province and district and how to compile death from villages are the aim of this work. 2001 Death events in Ankara Greater City Municipality were obtained from Municipality burial procedure and records of Ankara Province Health Directorate. These two record are matched. State Institute of Statistics records of death in July is also matched. 2001 Death events in Ayas District which were obtained from Chief of villages, village clinic, Ayas Hospital and Ayas Population Directorate and death which was occurred in Ankara Greater City Municipality and was transferred to burial procedure to Ayas District are matched each other.

Ankara Province Health Directorate was not informed %6,21death events of Ankara Greater City Municipality and Municipality was not informed %5,73 death events. SIS was not reported %11,8 death events in July.

Death from the villages was not informed to Ayas Population Directorate is %37,16. Death which was occurred in centre and district municipality of Ayas, was not informed to Ayas Population Directorate is %25,77. Death events from hospital and clinic was missing to State institute of Statistics and Ankara Province Health Directorate